

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

SOCIETATE, COMUNICARE ȘI VALORI (IX)

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

În epoca noastră, dezvoltarea socială, economică și politică a lumii, îmbogățirea vieții spiritual-culturale a națiunilor sunt din ce în ce mai mult dependente de libertatea, ritmul și valorile comunicării în interiorul statelor naționale ca și pe plan mondial, mijloacele de comunicare fiind unul dintre factorii cei mai dinamici, care, practic, nici nu mai țin seama de frontiere. Libertatea de comunicare este una din cuceririle cele mai de seamă ale lumii moderne. De aici și preocuparea tot mai evidentă a forțelor social-politice - și nu în ultimul rând a celor economice - pentru a stăpâni și influența mijloacele de comunicare în masă, în primul rând - și este clar "de ce" - pe cele din sfera audiovizualului. Adică pe cele cu cea mai largă adresabilitate și cuprindere, cu larg ecou în opinia publică națională și internațională.

Articolele din această serie

s-au referit, în câteva rânduri, la aspecte ale relației dintre procesele tranziției din țara noastră și dezvoltarea mijloacelor de comunicare în masă. În țările occidentale, lupta pentru "stăpânirea" directă și indirectă a mijloacelor de informare în masă, pentru reforma sistemelor de televiziune, îndeosebi, este și mai acută. În această ordine de idei, aminteam anterior cazul Italiei, care nu este singular, dar care datorită anumitor condiții, îndeosebi schimbărilor politice din ultimii 2-3 ani, pune în lumină și mai pregnant conștiința valorii mass-media, rolul său direct în influențarea și "mobilizarea" într-o direcție sau alta a opiniei publice. În iureșul unor confruntări electorale și în preajma pregătirii altora, guvernul a emis documentul numit "par condicio", denumire latină care sugerează "condiții similare". Așa cum a semnalat presa internațională,

decretul guvernamental în cauză - care a stârnit multe reacții, inclusiv negative din partea unor politicieni - are drept obiectiv egalitatea de drepturi și de spațiu, de loc, în mass-media, în centrul atenției aflându-se "dreptul la antenă" în cadrul televiziunii.

(Continuare în pag. 6)

Noi și dialogul dificil dintre Washington și Moscova

VALENTIN LIPATTI

În trecut, un summit sovieto-american avea menirea să rezolve problemele cele mai dificile dintre cele două supraputeri și cărora eșaloane inferioare de negociatori nu putuseră să le facă față. Întâlnirile la nivel înalt erau ca atare benefice de cele mai multe ori pentru relansarea dialogului dintre Washington și Moscova, în cadrul sistemului de hegemonie bipolară ce-a definit viața comunității internaționale în perioada postbelică.

Lucrurile nu prea s-au petrecut astfel la recenta întâlnire de la Moscova dintre Bill Clinton și Boris Elțin. Summit-ul ruso-american s-a soldat cu rezultate fie neconcludente, fie nesatisfăcătoare pentru partea ame-

ricană. Așa, bunăoară, în chestiunea livrării de echipament nuclear Iranului, Rusia a acceptat doar să nu-i mai vândă instalații centrifuge (care ar permite îmbogățirea uraniului și, deci, fabricarea de bombe atomice), limitându-se la furnizarea de echipament exclusiv în scopuri civile. Cooperarea nucleară dintre Moscova și Teheran - preocupare majoră pentru SUA - va continua prin urmare, cu toate riscurile potențiale pe care ea le implică, Iranul putând, în perspectivă, să-și asimileze o tehnologie nucleară în scopuri militare și nu numai civile.

(Continuare în pag. 6)

Vocația creatoare a Fundației "România de Mâine" (pag. 5)

Pledoarie pentru natalitate

Acad. ȘTEFAN MILCU

Natalitatea e un termen care definește numărul nașterilor într-o comunitate dintr-o anumită perioadă de timp; comparată cu mortalitatea, ce definește numărul deceselor, se obține creșterea sau scăderea dimensiunilor unei populații.

Am considerat necesară această definire a termenilor pentru a evita confuzia lor față de ceea ce se poate numi demografia unei populații. Demografia e o știință ce studiază diferite fenomene referitoare la biologia unei populații în care locul cel mai caracteristic îl reprezintă indicatorul demografic al creșterii sau scăderii unei populații dintr-un anumit teritoriu.

Această introducere în semnificația termenilor ne arată ce importanță are indexul negativ al descreșterii demografice în țara noastră. Pentru prima dată în demografia poporului român a fost semnalată, în anii din urmă, scăderea raportului dintre nașteri și decese în timp de pace. Deci, o scădere numerică de o deosebită gravitate. Dacă adăugăm și creșterea vârstnicilor de peste 70 de ani, care a depășit 15 la sută din populație, ne găsim în fața unei profunde schimbări a demografiei poporului român.

Factorul negativ care generează această criză este scăderea natalității. Fenomenul necesită o analiză biologică și socială a cauzelor sale reale. În acest proces trebuie să ținem seama de distribuția diferită geografic, social-economic și psihologic a familiei și nupțialității. Aceasta din urmă e marcată de tendința izolării individuale apărută în diferite țări europene și cu posibilitatea de a apărea și în țara noastră.

În demografia unei populații, numărul copiilor este definitoriu, cu severe consecințe social-istorice. În demografia unei populații, un singur copil determină scăderea populației, doi copii - staționarea, și numai cu peste trei copii populația crește într-o măsură corespunzătoare numeric. Să nu uităm, deci, că o populație umană în creștere asigură stăpânirea spațiului național, a forțelor de muncă și de apărare. Istoria ne arată că o populație în continuă creștere va stăpâni, în cel mult un secol, teritoriul populației în descreștere.

În concluzia acestor scurte incursiuni în demografie, se cuvine subliniat că scăderea natalității în țara noastră este amenințătoare în perspectiva timpului. De aceea, problema ca atare se cere serios studiată zonal și național.

Reproducem din ziarul "Vocea României"

Despre învățământ cu președintele comisiei de specialitate din CAMERA DEPUTAȚILOR: Romulus Dabu

- Stimate domnule președinte, profit de bunăvoința cu care apreciați intervenția noastră din "Vocea României" (nr. 428) și vă rog să vă spuneți părerea cu privire la criza actuală din procesul de evaluare academică și acreditare.

- Să știți că și eu am unele obiecții referitoare la modul cum se desfășoară acest proces și dacă nu le-am dat curs este pentru a nu-l tulbura, pentru a-l feri, pe cât posibil, de perturbații.

- Intenție absolut laudabilă, numai că, vedeți dv., ceea ce acest proces câștigă printr-o asemenea nobilă atitudine protectoare riscă să piardă în fața opiniei publice.

- În ce sens?

- Unele dintre cele mai valoroase facultăți particulare au început să dea publicității rapoartele de autoevaluare. În domeniul medicinei, bunăoară, un asemenea raport poartă semnă-

tura acad. Ștefan Milcu, președintele Academiei de Științe Medicale din România. Cum este posibil ca unui raport cu un asemenea gir să nu i se dea curs?

- Sigur că, așa cum prevede și legea, comisiile de evaluare întocmesc rapoartele de evaluare pe baza analizei raportului de autoevaluare. Și sunt de acord cu dv. că acest proces implică vizita și analiza la fața locului. Dar cine și cum s-o facă? Să nu uităm că pentru o anumită disciplină sunt numai 2-3 oameni. Apoi mijloacele financiare ale CNEAA sunt modeste.

- Dar tocmai în acest scop se prevede ca facultățile ce solicită acreditarea să plătească niște sume deloc modeste.

- Pe care unele le-au plătit, dar altele nu le-au mai plătit.

- Și atunci sunt excluse de la vizită tocmai cele ce le-au achitat, ca în cazul Facultății de Medicină de la Universitatea

"Spiru Haret"?

- Nici o grijă, până la urmă vom analiza toate asemenea abateri de la spiritul și litera legii. Pentru că noi ne-am străduit ca această lege să statueze toate criteriile necesare pentru un învățământ de calitate. Să nu credeți că n-au ajuns și până la noi multe reclamații, acuze de părtinire, de prejudecăți etc. Nu le-am dat curs, repet, pentru ca procesul de evaluare și acreditare să nu fie perturbat. Dar odată încheiat și concluziile configurate, comisiile de învățământ ale Parlamentului vor verifica legalitatea hotărârilor propuse spre adoptare. Nu vom admite nici un fel de derogări, de discriminări, știut fiind că tocmai acestea erodează autoritatea legii.

- Vă urăm succes deplin!

■ Mihai IORDĂNESCU

“Nu credeam să-nvăț a muri vreodată...”

PAUL ANGHEL

În jocul marii faceri, al facerii eterne

Paul Anghel, eminent scriitor, eseist, conștiință lucidă și remarcabilă a epocii, personalitate reprezentativă a spiritualității românești, militant social și politic situat în prim-planul ultimei jumătăți de veac, întruchipând aspirațiile și avatarurile generației careia i-a aparținut, s-a stins din viață, lăsând în urma sa o operă remarcabilă, care îmbogățește pentru eternitate fondul de valori al culturii române.

A fost, prin excelență, un creator talentat și inspirat, care a aparținut până la totală dăruire epocii iubind-o și exprimând-o cu putere creatoare cum numai el a știut să o facă.

S-a născut la 18 august 1931, în localitatea Răcățiu, județul Bacău, într-o familie de învățători. A urmat școala primară în localitate, iar cursurile liceale în Bacău, la Liceul “Ferdinand”. Remarcat pentru talentul literar, a fost primit la Școala de literatură “Mihai Eminescu” din București. La absolvire, a lucrat la revista “Contemporanul”, iar mai târziu la “Tribuna României”, în calitate de redactor șef.

Ca scriitor a debutat cu lucrarea **Șapte inși într-o căruță - Povestire dintr-o toamnă foarte bogată** (1961). Tot în 1961 apare volumul de reportaje **Victoria de la Olțina**. În 1964 apare un alt volum de reportaje intitulat **Arpegii la Siret**.

Treptat, arta creatorului se diversifică spre domenii noi, cuprinzând teatrul, romane, literatură pentru copii etc. Publică succesiv: **Alfabet sonor** (1967); **Arhivă sentimentală** (1968); **Sfaturile motanului Grigore** (1969); **Mor-mor și fetița portocalie** (1969); **De la Oradea la Constanța** (1968); **Convorbiri culturale** (1972); **Recitind o țară** (1972); **Teatru** (două drame istorice **Săptămâna patimilor** și **Viteazul** (1972); **O clipă în China - eseu despre eternitatea culturii chineze** (1978); **Popasuri între arme** (1979); **Săptămâna patimilor - ipoteză dramatică de veac eroic moldav** (1979) (ediție bilingvă, româno-engleză); **Zăpezile decum un veac**, ciclul de romane istorice editate între 1977 și 1988.

Paul Anghel a fost consilier pentru activitatea culturală și editorială a Fundației “România de Măine”. De asemenea, membru al Colegiului pentru problemele culturii și artei, al revistei “Opinia națională” ale cărei pagini le-a înnobilit cu articole și eseuri de o deosebită valoare publicistică. De altfel, chiar în săptămâna dispariției sale, publica în paginile revistei noastre un remarcabil articol de exegeză literară intitulat: **Spre o mai dreaptă evaluare a balcanismului literar**. A fost, credem, ultima exprimare a publicisticii sale literare pe care a slujit-o, timp de 35 de ani, cu articole și eseuri ce se constituie astăzi în valoroase contribuții în planul criticii și istoriei literare.

Preocupat permanent de punerea în valoare a creației românești, în toate domeniile vieții materiale și spirituale, a lansat, în cursul anului trecut, inițiativa cu profundă semnificație național-patriotică: **Enciclopedia performanțelor românești în secolul XX**. Ideea a fost necondiționat îmbrățișată și sprijinită - moral și material - de Fundația “România de Măine”.

“Am adoptat inițiativa alcătuirii **Enciclopediei performanțelor românești în secolul XX** ca pe un veritabil simbol al Fundației. Ea este concepută ca o lucrare științifică și culturală monumentală, o sinteză de largă anvergură, menită să probeze prin timp vocația creatoare a românilor, eforturile lor pentru desăvârșirea unității naționale în spirit, ca și în crearea unei autentice civilizații românești...” - sublinia președintele Fundației în ședința Consiliului de conducere din 12 decembrie 1994.

Redăm, în cele ce urmează, câteva extrase din Scrisoarea-proiect și cuvântarea prin care Paul Anghel și-a susținut inițiativa. Sunt cuvinte care pun clar în evidență gândirea și sentimentele acestui creator de geniu:

“- **Secolul al XX-lea, peste tragediile care au zguduit întreaga lume, deci și pe noi, ni se pare a fi un secol al performanțelor pentru români, pe tărâmul progresului propriu și al progresului general;**

- **În secolul al XX-lea, românii lucrează pentru întâia oară sub specia monumentalului și cu măsura monumentalului...**

- **În secolul al XX-lea, românii izbutesc să facă față cu mai mult succes discontinuităților, rupturilor, iernilor istorice sterile, decât în secolele precedente...”**

- **“Proiectul pe care astăzi îl lansăm - *Enciclopedia performanțelor românești în secolul al XX-lea* - are ca punct declanșator o motivație subiectivă de care inițiatorul proiectului, cel care vă vorbește, nu este străin. Inițiatorul proiectului a încercat practic să dea ripostă unei stări subiective cvasigeneralizate privind un anume interval istoric supus în prezent discreditului. În ultimii patru ani din decada 90 a acestui secol s-a petrecut un proces de disociere a societății românești de propriul său trecut apropiat, ca urmare a rupturii politice din decembrie 1989. Consecința: un întreg interval din existența poporului român este apreciat exclusiv din unghiul politicului, dintr-o perspectivă politică partizană...”**

- **“Este firesc să tragem concluzia că raptul temporal este la fel de flagrant și păgubitor pentru un neam, ca și raptul spațial. Prin asemenea rapțiuni sunt expropriate de istorie, de creație istorică, generații după generații de oameni care poartă pe umeri istoria, prin asemenea rapțiuni sunt anulate epoci întregi...”**

- **“Enciclopedia nu-și propune o reabilitare a intervalului istoric incriminat, ci o exactă și strictă evaluare a performanțelor românești din întregul interval al secolului, cu criterii științifice, fără nici o ingerință a politicului și în afara politicului...”**

- **“Iată, pe scurt, premisele care m-au determinat să propun celor în drept - edituri de stat și private, fundații, autorități publice, - editarea unei lucrări cu titlul: *Enciclopedia performanțelor românești în secolul XX*. Sau cu un alt posibil titlu: *România de la A la Z, între anii 1900-2000*.”**

“N-am avut în vedere o enciclopedie a personalităților (dispunem azi de câteva, oricât de lacunare), ci o enciclopedie tematică, pe domenii ale cunoașterii... lucrarea ar deveni în fapt o enciclopedie a orizonturilor cunoașterii la români...”

“**Arhiva sentimentală**” dovedește că Paul Anghel a fost un mare eseist, ocupând prin întreaga sa publicistică, un loc binemeritat alături de George Călinescu, Mircea Eliade, Camil Petrescu și alți mari slujitori ai scrisului românesc.

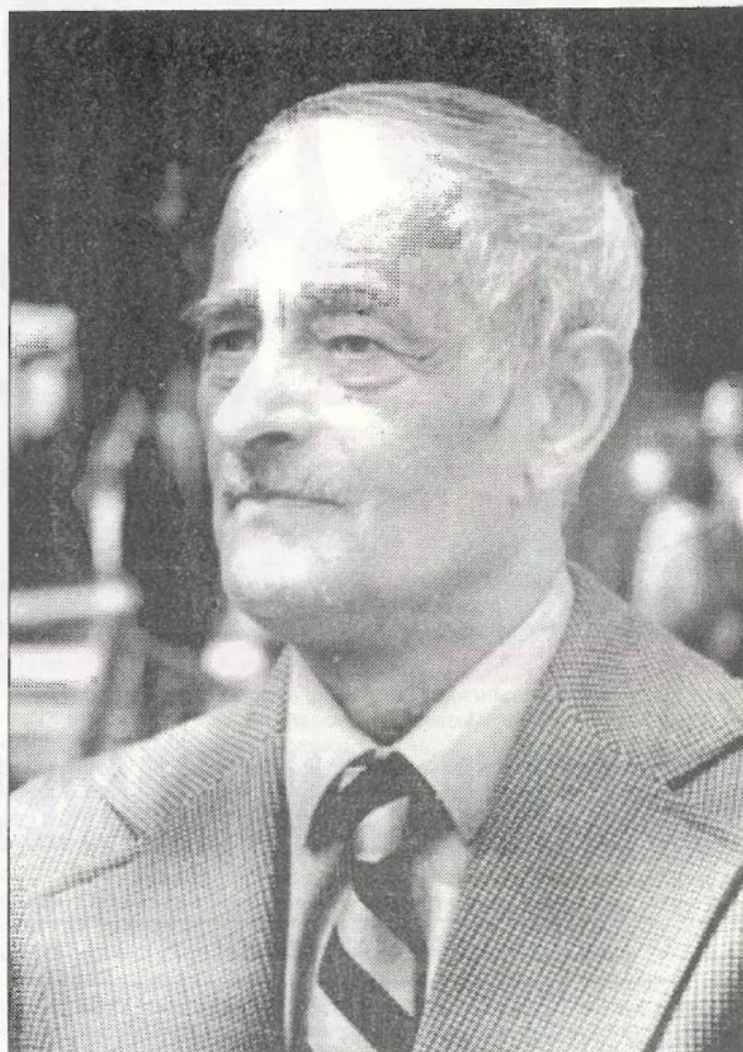
În Pantheonul creatorilor iluștri ai neamului, Paul Anghel își ocupă de drept locul ce i se cuvine. Chiar dacă, despre autori, avea o credință din care răzbate o altă mare calitate a personalității sale - modestia. Căci, iată ce declara redacției noastre, cu puțin timp înaintea dispariției sale:

“**CĂRȚILE MARI ALE LUMII SE DISPENSEAZĂ DE AUTORI. ACEȘTIA, CÂND EXISTĂ, LE ÎNCURCĂ DESTINUL. CÂND NU EXISTĂ, CÂND SUNT O INVENȚIE A POSTERITĂȚII, REPREZINTĂ O FACERE DE BINE: SPORESC LEGENDA CĂRȚII, ÎMPINGÂNDU-I PE AUTORII PRESUPUȘI SAU REALI ÎN POSTURA DE DEMIURGI. EI APARTIN, ÎNTR-ADEVĂR, ACESTEI SPECII, DAR NU CA PERSOANE, CI NUMAI PRIN OPERĂ, DECI PRIN CARTE. CE E CARTEA, ÎN FOND. UN SUBSTITUT SAU O COMBINARE A MARI FACERI, A FACERII ETERNE. AUTORUL, PRIN CARTE, APARTINE ACELEI FACERI, NICI SIEȘI ȘI NICI EPOCII CARE L-A ZĂMISLIT ȘI ANULAT.**

PENTRU STABILIREA IDEALITĂȚII SALE NU-S NECESARE NICI BIBLIOGRAFII ȘI NICI STUDII CRITICE. E DE AJUNS UN VERS, UN PERSONAJ SAU UN CUVÂNT. HAMLET, SĂ ZICEM, SAU DON QUIJOTE SAU HARAP ALB. SAU: NU CREDEAM SĂ-NVĂȚ A MURI VREODATĂ. ATĂT”.

Cultura românească suferă, prin stingerea din viață a lui Paul Anghel, o pierdere ireparabilă.

El pleacă dintre noi, însoțit de regretele și sentimentele de durere ale tuturor celor cu care a colaborat la Fundația “România de Măine” și la revista “Opinia națională”, care l-au iubit și nu-l vor putea uita vreodată.

COLEGIILE REVISTEI “OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomește
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

- Paul Anghel

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Ștefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță
- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu

- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂTĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu, membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Redacția

Puncte de vedere

MARKETINGUL ÎN TEORIA ȘI PRACTICA ECONOMICĂ

Prof. dr. PETRE MĂLCOMETE

Ca ramură a științelor economice, marketingul, sub toate aspectele care-l delimitează în cadrul lor - obiect de studiu, metodă de cercetare, sistem categorial -, nu poate fi analizat decât în strânsă legătură cu întregul sistem al științelor economice, deoarece acesta, ca oricare sistem de cunoștințe științifice, inclusiv știința în totalitatea ei, constituie un ansamblu de științe interdependente.

Raporturile de interdependență din sfera cunoașterii nu au loc numai între științe din aceeași categorie, ci și între științe din diferite categorii și sisteme. Pe această bază au apărut raporturile dintre diferitele sisteme ale științei sau dintre științe aparținând unor sisteme diferite, influența reciprocă dintre ele concretizându-se nu numai în preluarea și folosirea unor categorii, mijloace metodologice și tehnici de analiză și interpretare, ci și în formarea unor domenii interdisciplinare ale științei.

Dintr-o asemenea perspectivă poate fi înțeleasă și apariția marketingului, ca rezultat a două procese caracteristice ale dezvoltării științei în secolul al XX-lea. În primul rând, marketingul a apărut prin scindarea unor domenii ale cercetării economice și delimitarea, ca sferă distinctă, a activităților care vizează interdependența ce există între vânzarea produselor pe piață și procesul de fabricare a lor. În al doilea rând, marketingul a apărut prin integrarea unor cunoștințe din diferite domenii ale științei, pe care le înmănunchează și le adaptează cerințelor cercetării în sfera economico-socială care constituie obiectul său de studiu. Astfel constituit, marketingul este cuprins în sistemul științelor economice, încadrându-se în grupa științelor economice de graniță din acest sistem, alături de cibernetică economică, psiho-logia economică, sociologia economică.

Fiind o știință economică, legăturile ei principale se manifestă în interiorul sistemului acestor științe, în primul rând cu economia politică. Teoria generală a marketingului este fundamentată, ca și în cazul celorlalte științe economice, pe legile și categoriile economiei politice. Întreaga viziune teoretică a acestei discipline științifice, pe baza căreia sunt abordate și studiate problemele privind investigația și prognoza pieței, componentele strategice ale mixului de marketing, decizia, organizarea și conducerea, inclusiv programul de marketing al unei unități se întemeiază pe conceptele și legitățile dezvoltării economico-sociale.

Marketingul are legături de interdependență cu toate celelalte grupe de științe economice. Din această categorie se detașează legăturile marketingului cu știința economică a întreprinderii. Fondul economic al marketingului - atât cel de idei teoretice cât și cel aplicativ - este integrat în fondul categorial și în cel al metodelor și tehnicilor cercetării, îndeosebi micro-economice. Marketingul se adresează, cu precădere, sferei mi-cro-economice a domeniului.

Legăturile de interdependență

ale științei marketingului se realizează cu științele din celelalte sisteme ale cunoașterii științifice, de la care preia viziuni teoretice, mai ales de la științele sociologice și psihologice, și cu deosebire elemente de ordin metodologic, ca și instrumentar tehnic de cercetare din arsenalul pe care îl oferă toate categoriile de științe, în special matematica și statistica, dar și cele social-economice.

Toate aspectele menționate evidențiază caracterul interdisciplinar al științei marketingului. Această caracteristică rezultă din însăși eterogenitatea proceselor și fenomenelor economico-sociale care constituie obiectul său de studiu. De fapt, interdisciplinaritatea este o trăsătură a evoluției științei în general, în epoca noastră, ca o consecință a desfășurării revoluției tehnico-științifice. Trecerea de la analiza monodisciplinară la cea pluridisciplinară și la cea interdisciplinară este legată de extinderea și adâncirea procesului cunoașterii științifice, de ridicarea acestuia pe trepte tot mai înalte. Așa stând lucrurile, cercetarea interdisciplinară reflectă nivelul înalt la care a ajuns dezvoltarea științei în epoca actuală, marile transformări calitative care se petrec în toate sferele gândirii științifice.

Știința marketingului este unul din exemplele cele mai edificatoare ale evoluției integrative a modului de gândire și cercetare științifică, în direcția adaptării procesului cunoașterii umane la dinamica vieții sociale, care, devenind tot mai complexă, manifestă și ea aceeași tendință de evoluție interdependentă a componentelor pe care le conține.

În aceeași ordine de idei a interdisciplinarității, trebuie menționat încă un aspect, cu referire la metodologia de cercetare utilizată în studiile de marketing. Ca sferă a cercetării economico-sociale, cercetarea de marketing include întregul arsenal de principii metodologice, mijloace și tehnici de analiză cantitativă și calitativă utilizate de aceste științe. Predominantă însă este metoda experimentală de cercetare, ceea ce explică, în mare măsură, și utilizarea amplă a aparatului matematic în studiile și cercetarea de marketing. Tot din punct de vedere metodologic se impune a fi reținută abordarea sistemică în cercetările de marketing. Aceasta se explică și prin faptul că aplicarea în marketing a teoriei generale a sistemelor decurge din caracterul interdisciplinar al domeniului, dar și prin aceea că analiza sistemică conține principii aplicabile în toate ramurile științei.

Așadar, marketingul se definește ca un domeniu distinct al științelor economice prin faptul că apariția conceptelor și practicilor sale nu reprezintă substituirea lui altor științe economice, ci integrarea în sistemul acestora. Marketingul sintetizează și generalizează, din unghiuri proprii, cunoștințele existente, completează și dezvoltă aspecte noi ale teoriei și practicii economice, face reconsiderări asupra unor probleme din sfera științelor economice.

Muzeul
Geologiei
din
București

IMPACTUL SOCIAL AL CRIZEI PE PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ

Conf. dr. NEDELEA CHIRA PĂRĂLUȚĂ

În abordarea problematicii pieței muncii, în perioada de tranziție la economia de piață, trebuie să avem în vedere dereglarea mecanismului de funcționare a acesteia prin trecerea de la o economie supercentralizată la o economie a căror raporturi dintre nevoia socială și resurse urmează să se facă prin instrumente, pârghii economice specifice economiei de piață. În consecință, este nevoie de un nou mecanism care să regleze noile relații cerere-ofertă, inclusiv pe piața forței de muncă, prin concurență, convenții, instituții și legislație adecvată, în concordanță cu noul tip de economie bazat pe diversitatea formelor de proprietate.

În condițiile țării noastre conceperea trecerii la economia de piață prin "terapia șoc" a generat dereglări și disfuncționalități în toate domeniile vieții economico-sociale. Dezechilibrul din ansamblul economiei naționale s-a manifestat prin statornicirea crizei economice, culturală și morală cu impact direct asupra comportamentului individual și colectiv, asupra modului de gestionare a resurselor umane. După cum remarcă mulți economiști, se impune cu necesitate adaptarea instrumentelor și pârghiilor economice la mediul de piață concurențială, redefinirea rolului statului în ce privește intervenția sa în corectarea disfuncțiilor generate de mecanismul pieței reprezentând un imperativ prioritar. Totodată, lipsa unei strategii coerente în ce privește dezvoltarea prin restructurare a unor ramuri și subramuri, crearea altora noi a îngreunat elaborarea unor programe și prognoze privind ocuparea și reconversia profesională a forței de muncă. În același timp, încercările timide de restructurare și de mică amploare nu au putut produce importante mutații în structura materială a P.I.B. și nici să genereze o creștere a productivității muncii care să se regăsească într-un spor important de venit național. De fapt, dacă procesul de restructurare ar fi avut loc la nivelul progresului tehnic de azi s-ar fi produs o creștere economică considerabilă ceea ce ar fi condus la menținerea unui grad ridicat de ocupare a forței de muncă. Disponibilitățile ar fi avut un caracter prioritar de structură generând, în consecință, un

șomaj structural cu perspectiva de absorbție pe termen scurt și mediu prin demersul de (re)calificare și perfecționare profesională.

În ceea ce privește re tehnologizarea, datele privind evoluția productivității muncii la valori mult inferioare față de cea din 1989, ne conduc spre concluzia că aceasta rămâne un obiectiv pentru viitor. De fapt, a vorbi în general despre re tehnologizare la nivelul întregii economii este de-a dreptul contraproductiv. În primul rând, că multe din întreprinderi erau dotate cu utilaje ce datau de 5-8 ani, deci, doar parțial se poate aborda necesitatea acestui proces. În al doilea rând, chiar și în țările cele mai dezvoltate coexistă ramuri cu intensitate de capital și ramuri cu intensitate de forță de muncă. Or, în perioada celor patru ani de tranziție ramurile nu numai că nu au suferit mult așteptatul proces de re tehnologizare, ci au fost afectate de o puternică criză ce le-au redus și mai mult capacitatea competitivă și posibilitățile de dezvoltare cu consecințe grave pentru forța de muncă fie ea și înalt calificată. Chiar dacă, în unele subramuri s-a înfăptuit de către agenții economici un modest proces de re tehnologizare urmat și de o creștere sensibilă a productivității muncii, acesta nu a putut să compenseze scăderile de productivitate pe ansamblul economiei naționale. Reducerea gradului de utilizare a capacităților de producție, a timpului de lucru au constituit, la rândul lor, factori de subutilizare și a forței de muncă. În concluzie, restructurările, re tehnologizarea, chiar în limitele modeste în care au fost făcute, pentru a avea un efect dublu - de disponibilizare, dar și generatoare de locuri de muncă - presupun o evoluție în normalitate a vieții economice, o creștere economică care să permită crearea de noi locuri de muncă. Dar, în cazul țării noastre, ampla criză economică ce a cuprins toate domeniile de activitate a influențat negativ mecanismul de funcționare a pieței muncii aflată în formare. În consecință, se manifestă o puternică criză a ocupării forței de muncă cu grave consecințe asupra nivelului de trai.

Dezechilibrul de pe piața muncii are drept cauză principală evoluția la valori negative, pe termen lung, a principalilor indicatori macroeconomici. Ușoara

creștere din 1993 și 1994 este departe de a fi condus la o apropiere de nivelul de dezvoltare atins în 1989. Astfel, P.I.B. reprezenta în 1994 doar 77,5% din cel al anului 1989, deși ritmul de creștere a fost de 3,4% în anul respectiv. La scăderea P.I.B. au contribuit toate ramurile participante la formarea sa. Producția industrială reprezintă doar 51,7% din cea a anului 1989, situație valabilă și pentru alte ramuri ale economiei naționale. Evoluția la valori negative a principalilor indicatori economici a avut un impact nefavorabil asupra gradului de ocupare a forței de muncă. Numai în industrie numărul de salariați a scăzut de la 3861,6 mii cât erau în 1990 la 2352,1 mii în decembrie 1994, deci, un minus de 39,0%. O situație asemănătoare regăsim și în alte ramuri cu excepția sectorului bancar, administrația publică, asigurări unde s-a înregistrat un spor de salariați. Acest spor nu a fost și nici nu este la un nivel care să compenseze pierderile de personal din majoritatea ramurilor. Nici dezvoltarea sectorului privat nu a avut capacitatea de absorbție a forței de muncă disponibilizată în asemenea proporții încât să reducă la cote minime nivelul șomajului. Această concluzie este susținută de creșterea numărului de șomeri de la an la an. Astfel, dacă în 1991 existau 337,4 mii șomeri, în decembrie 1994 numărul acestora se ridica la 1223925, ceea ce reprezintă o creștere de 363%, iar rata șomajului respectiv 10,9%. Aceste valori evidențiază, cu aproximație, numărul celor în căutarea unui loc de muncă. Mulți disponibilizați, mai ales femei și tineri, au renunțat să se mai înregistreze la oficiile de forță de muncă și șomaj după căutări febrile fără rezultate și speranță de a fi angajați.

Dezechilibrul de pe piața muncii se va menține atâta timp cât economia nu va înregistra ritmuri de creștere creatoare de locuri de muncă. Criza ocupării forței de muncă afectează toate categoriile socio-profesionale. La nivel de sex și vârstă dezechilibrul dintre cerere și ofertă sunt mai profunde, dată fiind situația discriminatorie în angajarea femeilor, dar și a tinerilor sub 25 de ani și chiar până la 30 de ani.

Ameliorarea stării pieței muncii este posibilă în măsura în care se va reuși eliminarea factorilor cu tendință puternică de erodare a cererii de forță de muncă. (Va urma)

Opțiuni în lumea contemporană

Doctrina liberală și piața

Dr. ION MITRAN

Dacă economia de piață este o creație a liberalismului se înțelege că pentru gândirea liberală, proprietatea și puterea omului asupra naturii produc civilizație în timp ce "puterea asupra oamenilor", adică mecanismele statale își reduc funcțiile la coerciție și la supraveghere socială sterilă, neproductivă. O asemenea concepție pornește de la virtutea precumpănitoare a omului de a produce cât mai mult, acumulând bogăție pe calea liberei producții și liberului schimb, prin competiție concurențială ca factor de prosperitate individuală și progres general.

Intr-una din cărțile recente (*The Fatal Conceit. The Errors of Socialism*, Chicago, 1989), F.A. von Hayek propunându-și să demonstreze că civilizația contemporană depinde de constituirea în timp a unei "ordini dezvoltate a cooperării umane", care ar fi fost prezentată "sub denumirea înșelătoare de capitalism", autorul consideră că această ordine nu a rezultat dintr-un proiect sau o intenție umană, ci a apărut spontan din conformarea neintenționată a oamenilor la anumite practici, în bună măsură morale, ce nu sunt, în multe cazuri, pe placul oamenilor, practici cărora aceștia nu le înțeleg, în genere, semnificația și nu le pot proba validitatea, dar care s-au răspândit relativ rapid, grație unei selecții evolutive, având drept consecință creșterea populației și a avuției acelor grupuri umane care s-au acomodat practicilor în cauză. Descifrând doctrinara, această teorie argumentează că proprietarul - ajuns în această poziție în virtutea libertăților și a șanselor egale - atrage în circuitul productiv alți oameni, la rândul lor liberi să acționeze cum doresc și cum le arată experiența. Dar mecanismul acestor relații este mult mai complex, fapt ce a pus și pune în fața doctrinelor politice, inclusiv a liberalismului, cerința de a dezlega "nodul gordian" al raportului dintre libertatea individuală - un drept inalienabil al omului - și controlul social - o cerință esențială, vitală a dezvoltării și progresului social-uman. În accepția liberalismului clasic, libertatea fiind, în primul rând, libertate a individului, a fost și este necesară abolirea oricărei forme de despotism al societății asupra individului, în temeiul principiului că libertatea unui individ nu trebuie să pună în pericol libertatea altuia. Astfel, libertatea nu este doar dreptul cuiva de a acționa cum dorește pentru a-și realiza scopurile, ci include - drept cealaltă față a aceleiași monede - realizarea acestui drept și de către ceilalți membri ai societății. Îmbinând libertatea de gândire și de acțiune, prin prisma libertății de conștiință și de exprimare, liberalismul modern, de fapt neoliberalismul, confruntat cu social-democrația a acceptat coerciția legitimă, exercitată de societate pentru a înlătura sau preveni abuzul unora în raport cu alții. În acest sens logic, societatea poate interveni ori de câte ori libertatea individului este afectată de acțiunile altuia. Se oglindesc aici evoluția gândirii liberale de la stadiul voluntarist "laissez-faire - laissez-passer", la stadiul modern, raționalist, traducibil prin înțelesul alocațiunii românești, "ce ție nu-ți place, altuia nu-i face".

Analize ale unor reputați economiști, (J. M. Keynes, Sfarșitul lui laissez-faire, spre exemplu, au reajustat mereu doctrina și practica

liberalismului în raport cu schimbările din societate. Iar aceasta nu doar din rațiuni de atractivitate sau ofertă ideologică în concurență cu alte doctrine, ci și pentru a contracara efectele sociale negative ale excesive și absolutizării, de spiritul conservator al unora din variantele naționale ale liberalismului. Este semnificativ în acest sens, concluzia lui George Dangerfield (*Ciudata moarte a Angliei liberale*, 1935), care constată că în al doilea deceniu al secolului, liberalismul englez "a murit din pricina otrăvirii administrate de dușmanii săi conservatori și a deziluziei cauzate de ineficiența cuvântului (de fapt a practicii) de «reformă»". În spiritul analizei lui Dangerfield, potrivit căreia, "termenul «liberal» va avea totdeauna un sens, atâta vreme cât mai există măcar o democrație în lume, sau orice rămășiță a clasei mijlocii", se poate spune că istoria oferă destule exemple de doctrine sau partide, ori variante sau ramuri ale acestora care au "fost ucise ori s-au sinucis", mai ales din cauza deziluziilor sociale. Este o altă problemă că doctrinele sau partidele politice "pot da impresia că supra-viețuiesc propriei morți", cum observă Ralf Dahrendorf (*Reflecții asupra Revoluției din Europa*, 1990).

Cu timpul, din cauza presiunilor practicii sociale, pentru a se depăși închiștarea unor curente de gândire din interiorul liberalismului, tezelor liberale clasice li s-au adus corecturi, între altele, și în privința acceptării unui rol crescând al statului în economie, în politica de protecție socială. Unii teoreticieni ai neoliberalismului subliniază că interesul general este primordial în cazul unui conflict între acesta și interesul individual, iar statul, prin educație și constrângere are menirea să incline balanța în favoarea celui general. Mai mult decât atât, se recunoaște că statul trebuie să intervină în viața economică și socială dat fiind că promisiunile efecte pozitive ale "mâinii invizibile" asupra pieței libere nu au fost și nu sunt confirmate în mod concludent. De aici și ideea că prin garanții legale și măsuri penale, statul să împiedice zdrobirea celor "slabi" de către cei "tari" spre a crea condiții proprii dezvoltării umane. Astfel, gândirea liberală a evoluat în direcția integrării sau fuziunii dintre "statul providențial" și orientarea planificată a dezvoltării, keynessismul introducând teza reglării sociale, a corijării ordinii spontane generate de economia de piață, precum și reglementarea protecției sociale prin măsuri etatiste. Modul în care au fost regândite în ultimele decenii raporturile dintre inițiativa individuală în economia de piață și rolul statului în societate în general, a dat substanță unei diversități de forme ale neoliberalismului - de la cele ce militează pentru un stat al buneii stări sau susțin "concertarea economiei" prin stat, până la orientările "nostalgice" care mențin cât mai multe din tezele liberalismului clasic, neoconservator, cu unele corecturi, numite uneori și concesii în direcția economiei sociale de piață. Dar și-a făcut loc și un "neoliberalism conservator", ca expresie a judecăților (sau prejudecăților), potrivit cărora intervenția statului în sprijinul celor defavorizați ar putea să ducă la rezultate contrare, înrăutățind situația acestora, și ducând la fenomene sociale perverse.

Așa, de pildă, spre deosebire de keynessism, care agreează coexistența proprietății private, a inițiativei individuale, rolul statului ca autoritate centrală și actor economic, capabil a stimula creșterea locurilor de muncă și a realiza redistribuirea veniturilor prin impozite, (adică un liberalism social) unii gânditori, printre care și F.A. von Hayek, au pus în discuție "implicațiile perverse" ale statului. Potrivit acestor opinii, măsurile sociale luate de către stat în țările occidentale pentru a susține sistematic persoanele defavorizate sau marginalizate, ca și politica de redistribuire a veniturilor, creează o mentalitate de "întreținut", care ucide spiritul de inițiativă, ca și voința de a crea bogăție.

În demonstrația sau convingerea lui Hayek, istoria societății arată că numai distribuția (vânzarea) produselor în cadrul unei piețe competitive poate "să-i informeze" pe indivizi în ce direcție să-și îndrepte eforturile, contribuind cât mai mult posibil la produsul total. Aceasta reprezintă și calea fundamentală prin care s-a ajuns la un stadiu dezvoltat de civilizație. Instituite și cizelate în timp, normele și regulile pieței libere interzic indivizilor să facă ceea ce le-ar cere instinctele ori bunul plac; factori obiectivi cum ar fi proprietatea particulară, contractul, schimbul, comerțul, competiția, câștigul, dreptul la decizie personală etc.

Gândirea liberală modernă consi-

deră concepțiile tradiționale despre dreptul asupra proprietății ca fiind un "pachet" modificabil și foarte complex, ale cărui combinații interioare și exterioare de maximă eficiență nu au fost descoperite încă și valorificate pe măsură în toate domeniile. În acest sens, Hayek apreciază că structurile proprietății, așa cum există în lumea de azi, sunt departe de a fi perfecte, mai ales că "este greu să se spună în ce ar consta o asemenea perfecțiune". Pentru gânditori ca el, evoluția culturală și morală a omenirii impune pași înainte pentru ca instituția proprietății particulare să ofere pe deplin posibilitățile ei maxime, fiind necesar, în același timp, ca practica generală a competiției loiale să prevină "abuzul de proprietate". Dacă piața permite oricărui individ să-și utilizeze cunoștințele și mijloacele de care dispune pentru scopuri proprii, tocmai un asemenea proces a format cadrul ca prin acțiunile sale individul să se conformeze unei ordini ale cărei principii de funcționare rămân, în mare măsură, necunoscute. De aici și teza că în pofida cuceririlor umane de ordin cognitiv a apărut teoretic și a fost impusă practic o viziune animistă, naivă despre lume și rosturile ei economice.

Credibilitatea partidelor

Dr. ION ZARĂ

O dimensiune a conștiinței sociale românești este, în această perioadă, neîncrederea în politică. În prezent, neîncrederea politică are, la români, câteva componente probate sociologic. Cea mai importantă, prin consecințele sale, se relevă a fi neîncrederea în partide. Și aceasta, chiar în perioada în care România are nevoie de partide credibile, puternice.

Relația dintre cetățean și partidele politice nu este satisfăcătoare. Ea trebuie ameliorată. Pe măsură ce numărul partidelor crește, în perioada postrevoluționară, în aceeași măsură scădeau încrederea și considerația populației pentru partide și liderii de partid. Sondajele de opinie ne-au arătat cât a scăzut încrederea românilor în partide. Astfel, sondajul de opinie realizat în decembrie 1994 de Centrul de Sociologie Urbană și Regională a pus în evidență slaba încredere a populației în partidele politice. Încrederea în partidul de guvernământ se situează sub 30% iar în partidele de opoziție sub 25%. Aceasta arată și neputința practică a actualelor partide de a se impune prin programe, organizare, personalități și rezultate în dezvoltarea societății și în conștiința publică. În rândurile tineretului, neîncrederea este și mai răspândită. Centrul de Studii și Cercetări pentru Problemele Tineretului a publicat, în ianuarie 1995, un sondaj care estimează o neîncredere în partide de peste 80% în rândul celor chestionați.

Absenteismul de la alegerile de primari și consilieri din unele localități și, în general, slăbirea participării politice și civice a populației sunt o consecință, mai mult sau mai puțin mediată, a neîncrederei în partide și în liderii de partid.

Partidele ca și sindicatele formate imediat după decembrie 1989 sunt slabe pe plan local. Ele

există public doar grație agitației sterile de la "centru" și datorită faptului că mass-media le bagă în seamă. Socialmente, ele sunt absente.

Numai confruntarea cu realitățile țării, cu situațiile din teritoriu (înțelegând aici și Bucureștiul ca centru social condensat), naște lideri autentici. Adevărații lideri politici vin din rândul maseilor. Ei nu sunt creații propagandistice, constituite artificial de presă, în virtutea posturilor deținute, mai mult sau mai puțin întâmplător. Postul, funcția constituie doar o șansă, o premisă de lansare. Stilul unui lider, tăria, curajul, orientarea sa reală se forjează în confruntarea cu realitățile, cu cerințele unor largi categorii de oameni. Politica țării, a unui întreg popor are nevoie de partide reale, de lideri autentici.

Nu înțelegem nicidecum să se dea vina pe cetățeni pentru faptul că nu au încredere în partidele actuale și în clasa politică românească. Cauza majoră a neîncrederei constă în aceea că partidele sunt multe, slabe.

Neîncrederea cetățenilor în partide, are, după cum se vede, o explicație întemeiată, dar ea poate fi depășită. Partidele se cer consolidate. Cel puțin câteva. Până când nu vom avea un partid puternic, majoritar, la guvernare și partide credibile în opoziție, capabile să succedă la guvernare, nu se va reuși depășirea crizei politice. Perioadele de tranziție, ca aceea prin care trece România, impun hotărâri curajoase, ferme, logice înlănuite și vigurose conduse. Puzderia partidelor și coalițiile conjuncturale au dat faliment în fața marilor transformări ale tranziției la economia de piață. Ele au pierdut și au pierit în toate țările foste socialiste.

În acest cadru, ar trebui să se înceapă, după părerea mea, prin

reconstrucția credibilității câtorva partide mai puternice, partidul politic fiind locomotiva și, alături de cetățean, izvorul substanței politice într-o societate democratică. Partidele mari, credibile dau un suflu mai consistent instituțiilor sociale, responsabilizează cadrele care îndeplinesc diferite roluri civice și, în consecință, revitalizează psihologia socială.

Cam peste tot, mai puțin, deocamdată în Rusia și în România, s-au impus anumite partide, care întrunesc circa 50% din sufragiile naționale. Aceasta este, credem, soluția politică optimă pentru a realiza cu destul curaj și profunzime reformele necesare. Oprimarea haosului și a răului nu se poate face prin timiditate, nici revoluția industrială capitalistă, nici dezvoltarea de azi a țărilor occidentale, nici depășirea unor mari dificultăți, obstacole, ca războaiele sau înapoieria, nu s-au făcut nici în Europa, nici în S.U.A., nici în Japonia decât prin voința politică forțată de anumite partide puternice.

Coalițiile pot obține unele rezultate în alegerile electorale. Dar o coaliție din 15-16 partide la guvernare ar fi un dezastru sută la sută. Opoziția ar putea guvernarea și eficient dar numai în condițiile în care își formează un partid puternic. Guvernarea nu este o continuă dispută. Aceasta se poate realiza în Parlament, în mass-media, în opoziție. Guvernarea înseamnă acțiune unită, hotărâtă. Ea se judecă după rezultate. Or, nu poți avea rezultate cu o echipă în care fiecare component urmărește un scop strict personal.

Evident, formarea unui partid puternic cere un efort infinit mai mare, decât încropirea unei coaliții. Se pare că unii lideri politici sunt dispuși la o minimă rezistență, îmbrățișând ideea că vor găsi aliați să facă o majoritate care să-i mențină la putere. Este o poziție pragmatică, dar, să recunoaștem, nu are un scop onorabil.

Obținerea unei majorități de către un partid răspunde unei cerințe politice de fond, aceea a legitimității. Numai o majoritate clară poate legitima politic un ansamblu de decizii (esența unui program politic) care să contureze o situație de ansamblu favorabilă dezvoltării sociale.

Coalițiile, alianțele se fac la vârf, nu la bază; în acest caz nu știm însă destul de bine cât de lămurită și de hotărâtă este o majoritate pentru a urma și impulsiunea evoluțiile sociale, alese de cei care au încheiat alianța. Un partid majoritar este, cred, mai clar legitimat politic decât o coaliție.

Atunci când direcția guvernării este bine aleasă (treccrea la economia de piață, privatizarea, integrarea în structurile europene și euro-atlantice), important este să-i asigurăm din punct de vedere politic realizarea în practică, operativă și eficientă. Ceea ce un partid majoritar o poate face, spre deosebire de un conglomerat de partide de guvernământ. Sunt de anticipat și alte avantaje ale guvernării de către un partid majoritar: lupta politică se va orienta și către alte orizonturi, neglijate. Ea se va îmbogăți în ce privește conținutul și metoda, deoarece nu s-ar mai reduce numai la lupta pentru câștigarea a cât mai multă putere. La rândul său, opoziția ar deveni mai constructivă și și-ar putea analiza și, eventual, discredita adversarul cu mai mult succes. Pe de altă parte, guvernarea și partidul de guvernământ ar fi atacate frontal și nu prin rîcoșeu, lovind un aliat sau altul, fără a pune în cauză întreaga majoritate. Așadar, un partid majoritar la guvernare, ales în mod democratic, este avantajos atât țării cât și opoziției politice. Spre deosebire de aceasta, coalițiile rămân un fel de ceapuri politice.

Vocația creatoare a Fundației "România de Măine"

A treia Sesiune științifică a cadrelor didactice și studenților de la Facultățile de Medicină, Stomatologie, Medicină Veterinară și Farmacie ale Universității "Spiru Haret"

În ziua de 18 mai a.c., s-a desfășurat cea de-a III-a Sesiune științifică a cadrelor didactice și studenților de la Facultățile de Medicină, Stomatologie, Medicină Veterinară și Farmacie ale Universității "Spiru Haret", organizată de Consiliul de Științe Medicale al Fundației "România de Măine", al cărui președinte este acad. prof. dr. Ștefan Milcu, împreună cu Consiliile profesionale ale facultăților respective.

Devenită deja tradițională în viața Universității, a Fundației, Sesiunea a reprezentat o presti-

gioasă manifestare științifică; o demonstrează nivelul ridicat al referatelor și comunicărilor prezentate, schimbul util de idei și de experiență desfășurat cu acest prilej - expresie a activității de cercetare din facultățile menționate, a legăturii sale permanente cu învățământul, ca și a participării active, largi a studenților, sub îndrumarea și în colaborare cu cadrele universitare, la cercetarea științifică.

La Sesiunea științifică au participat prof. dr. Ion Rebedeu, prim-vicepreședinte al Fundației

"România de Măine", prim-vicepreședinte al Universității "Spiru Haret", prof. dr. Augustin Gârbea, vicepreședinte al Fundației, prof. dr. doc. Victor Ciobanu, vicepreședinte al Consiliului de Științe Medicale, prorector al Universității "Spiru Haret", prof. dr. Toma Coman, prodecan al Facultății de Medicină Veterinară, alte cadre didactice universitare, numeroși studenți ai Facultăților de Medicină, Stomatologie, Medicină Veterinară și Farmacie ale Universității.

În cuvântul de deschidere, prof. dr. doc. Victor Ciobanu, în numele conducerii Universității, a salutat călduros pe participanții la manifestare, evidențiind, totodată, rolul activității de cercetare în desfășurarea procesului de învățământ, în acțiunea didactică formatoare din cadrul Universității, necesitatea stimulării de către cadrele didactice a afirmării potențialului de cercetare al studenților. Asemenea manifestări științifice comune ale profesorilor și studenților constituie - a spus vorbitorul - un puternic stimulent în activitatea de cercetare universitară, fiind în spiritul tradițiilor înaintate ale învățământului românesc, ce a dat țării mari cercetători și dascăli de renume, binecunoscuți și peste hotare.

În prima parte a Sesiunii științifice, prof. Radu Ifimovici a evocat personalitatea excepțională a marelui savant francez Louis Pasteur, de la a cărui moarte se împlinesc, în 1995, 100 de ani, subliniind rolul acestuia în dezvoltarea medicinei și evidențiind, totodată, meritele discipolilor săi din țara noastră. La rândul său, prof. dr. Helgomar - Răducănescu a evocat memoria cunoscutului microbiolog și dascăl român Nicolae Stamatin.

Au fost prezentate, în continuare, referatele științifice: "Personalități științifice românești care au contribuit la dezvoltarea biotehnologiilor din reproducția animalelor" (Autori - Seiciu Fl., Seiciu Lidia); "Aspecte fundamentale și consecințe aplicative medicale ale imunobiotehnologiei" (Autor - Vior C.); "Unele probleme ale învățământului superior veterinar" (Autori - Seiciu Fl., T. Coman).

Cele 62 de comunicări științifice prezentate în secțiunile Sesiunii, de cadre universitare și de studenți, membri ai cercurilor științifice din facultățile participante la Sesiunea științifică, au abordat o largă paletă de teme, reliefând rezultatele activității lor de cercetare și constituindu-se în contribuții meritorii la elucidarea unor probleme de actualitate, teoretice și practice, din domeniul științelor medicale.

NOTE DE LECTURĂ

O frescă a vieții politice din România

ION DODU BĂLAN

Dacă Balzac nu și-ar fi intitulat romanul *Iluzii pierdute*, titlul acesta s-ar fi potrivit captivantei cărți a lui Ilie Zaharia, botezată simplu: *Iluzii* (Ed. "Demiurg", 1994). Ea s-ar fi putut numi, la fel de bine, *Iluzii spulberate* (*Iluzii deșarte*) sau *Dezamăgiri* căci despre așa ceva este vorba în această lucrare.

De altfel, punctele de suspensie de după cuvântul *Iluzii* par a propune cititorului tocmai completarea titlului, în funcție de înțelesul dat de fiecare mesajului transmis de autor, care, în ciuda unor mici artificii de construcție epică, e în același timp, și *martor* și *erou*. Eroul unei zguduitoare drame pe care o înțeleg cei mai bine cei ce au trăit-o în spațiul spiritual și în strania istorie a fostelor țări comuniste. Fondul lor apelativ, tragica lor experiență de viață, fac din ei cei mai indicați receptori ai faptelor povestite în romanul despre care autorul ne avertizează că "nu este document, ci ficțiune".

Cert este, cum confirmă și romancierul de altfel, că unele fapte și personaje sunt reale; le-am cunoscut și noi și depunem mărturie că au fost înfățișate cu obiectivitate, cu realism autentic și un fin spirit de observație. Romanul este, într-un fel, mai ales în prima parte, o sugestivă frescă a istoriei presei românești de stânga din perioada interbelică, aflată în permanență confruntare cu "bande antidemocratice, fasciste". Cu o forță de evocare care amintește de scenele din viața redacțională descrise de un Camil Petrescu și M. Sebastian, de pildă, Ilie Zaharia reînvie atmosfera din redacțiile ziarelor din Săbindari, unde ne întâlnim cu figuri cunoscute, precum profesorul pe atunci de liceu Alexandru Graur, colaborator la "Adevărul", logicianul Atanase Joja, publicistul Mircea Grigorescu, reporter la cotidianul "Dimineața", scriitorii Ion Călugăru, romancier talentat, simpatizant comunist, poetul George Dinu, de la "Cuvântul liber", care semna versuri suprarealiste cu numele Ștefan Roll, doctorul Aurel Baranga, Miron Radu Paraschivescu, căruia romancierul, uitându-i evoluția nu prea nobilă, îi face un portret fizic foarte exact și o caracterizare pertinentă, de autentic romancier: "Ușa se deschide și intră Miron Radu Paraschivescu, un tânăr poet, scund, slab, negricios. Avea vreo douăzeci și cinci de ani. Poezia lui aducea un sunet nou. Era modernă în formă, dar în ea sclipea ici-colo aurul vechi. Se ținea drept. Avea un pas lent, măsurat, în acord cu vorbirea lui târâgănată. Ochii negri măsurau și

cântăreau persoanele cu care venea în contact. Sub aparenta timiditate se ascundea siguranța de sine. Venise dintr-un orașel de provincie cu lădița de boarfe și cu stiloul cu care vroia să-și cucerească locul meritat în Capitală. Deocamdată, cu ce câștiga din articole și poeziile publicate, nu reușea să se descurce. Lua zilnic prânzul împreună cu Iosi, la Tic-Tac..." Iosi este eroul principal al romanului. Un tânăr intelectual evreu, democrat și progresist, înzestrat cu o remarcabilă inteligență, cult, implicat cu trup și suflet în istoria contemporană, dominată de antisemitism, și expansiunea hitleristă și fascistă. În acest context istoric, tânărul care-l studiase pe Marx și pe Lenin, se înscrie în Uniunea Tineretului Comunist, în mișcarea democratică, antifascistă, comunistă de la noi. De cealaltă parte, în presă se manifestau evidente tendințe profasciste în presa de dreapta, precum în "Cuvântul" lui Nae Ionescu, "Porunca vremii". Din perspectiva unui publicist și activist de stânga de un naiv idealism în vremea ilegalității, cum se arăta inteligentul și cultivatul intelectual Iosi, se realizează o secțiune transversală în societatea vremii, o radiografie a comunismului de dinainte și de după înfrângerea fascismului, o analiză severă, riguroasă, cinstită, din interior, nu de pe pozițiile unei imaginare disidențe care, prin exces de subiectivitate, a devenit incredibilă. Ceea ce se vede în chip obiectiv, înfiorător. Se prăbușesc idealuri, credințe, principii, se năruie mituri, sub loviturile unei crude realități, care pe anumite planuri ale terorii și disprețului față de om concurează cu fascismul. Eroul constată amețitorul clivaj dintre realitate și ideal, dintre fapte și vorbe, dintre cultul personalității și micimea sufletească, meschinăria idolilor impuși. Pe o idilă teoretică, pe o utopie, se înalță slogane, închisori, se dezlănțuie teroarea și prejudecățile care dezumanizează. Confruntat cu o asemenea realitate crudă, Iosi, care, în vastul orizont al culturii sale, își pusese, la un înalt nivel teoretic și chiar filosofic grave probleme sociale, căutase să-și explice cauzele antisemitismului, ale intoleranțelor religioase, naționale și sociale, ale naționalismului fascist, ale specificului național, problemele complexe pe care spera să le rezolve socialismul. Deșartă speranță! Din militant curajos și înțelept, Iosi devine victimă. Pe măsură ce iluziile se prăbușesc, Iosi, care părește o lume dragă, nutrește ideea de a le vedea înfățișate pe toate într-un roman, a cărui

estetică și caracterizare, sunt expuse în paginile sale: "Viața continuă fără evenimente. Iosi nu începuse să scrie romanul. Nu-i venise vremea. Era încă în proces de maturare, caracterele trebuiau să intre în trupuri, să se miște liber, convențiile să fie naturale, dar nu banale, cu excepția celor care trebuiau să fie așa pentru că așa erau personajele. Limbajul fiecăruia trebuia să fie diferențiat, ticuri verbale și expresii preferate colorându-le, dându-le particularitate..." Iosi ar vrea să scrie, ca Marcel Proust, să sugereze printr-un singur gest un conflict, căci "cititorului nu trebuie să-i spuie, el trebuie să ghicească, să dibuiască gândurile personajelor, firea lor, pasiunile și telurile lor".

Dacă nu în întregime, atunci într-o bună măsură idealul românesc al lui Iosi e împlinit de Ilie Zaharia în romanul său *Iluzii*, adevărată frescă a vieții politice din România secolului al douăzecilea, cu toate luptele, iluziile, deziluziile, de fapt, dramele și tragediile ei.

În același timp, cartea lui Ilie Zaharia e un roman - *dezbateri* pe ideile fundamentale ale marxismului, ale filosofiei moderne în general, libertate, dreptate, democrație, dictatură, dictatură proletară, naționalitate, specific național etc.), ale istoriei contemporane, desfășurată după scenariile obtuze, dogmatice, antiumaniste ale Uniunii Sovietice și ale ciraților. Modelul unic a fost o catastrofă, în primul rând, pentru cei ce au crezut în el.

Iosi dăruie iluziile comunismului din interiorul lui, cu argumente logice, cu un dureros sentiment de dezamăgire, cu regretul de a se fi înșelat multă vreme în credințele sale politice. Tocmai de aceea romanul *Iluzii* este mai plauzibil decât scrierile multor disidenți de azi, declarații la poliție. Romanul se citește cu interesul de a descoperi cauzele deziluziilor proprii, căci cu deosebire specifice de religie și naționalitate, tragedia politică e pentru toți aceiași.

Este o carte sinceră, obiectivă, scrisă cu demnitate, luciditate, cu talent și inteligență, nu cu ranchiună viscerală, care întunecă totul, de nu se mai vede nici eroarea, nici virtutea, din pielea fumurilor elitiste și a spiritului de vendetă. Cred că Ilie Zaharia, trăind într-o țară, model de democrație, cum e SUA, eliberat de orice prejudecată, propune un model de abordare a vremii prin care au trecut și trec mulți scriitori din fostele țări socialiste. O carte care lămură cinstite multe lucruri, luând apa de la moara atitudinilor antisemite, care mai răbufnesc prin Europa.

Iată o carte care, parafrazându-l pe Vergilius, se citește cu folos și cu plăcere, deoarece autorul primește toată aprobarea din partea cititorului.

Lucian Blaga

Copiii

O Dumnezeule!

Copiii tăi cei mai aleși, copiii

Cu suflet rupt din strălucirea ta:

Ei nu trăiesc în lumea

De Tin'creată,

Ci-n lumea

Creată de ei înșiși...

Le-o ierți?

Eu știu ceva:

Știu că le-o ierți, știu că te bucuri chiar

De îndrăzneala

Copiiilor tăi mari și buni și visători...

1 Iunie - "ZIUA INTERNAȚIONALĂ A COPILULUI"

Societate, comunicare și valori

(Continuare din pag. 1)

Pregătirea pentru alegeri, deci lupta pentru putere nu putea să lase în afara atenției sectorul cu adevărat strategic, televiziunea, numită de analiști politici și sociali un mediu prin excelență și prin vocație, propagandistic, de influențare operativă și pe scară largă, mai eficient decât milioanele de tipărituri de orice fel. De fapt, aici este vorba, cum scrie Alvin Toffler, de un adevărat "activism electronic", în sensul că "ascensiunea unui nou sistem al mijloacelor de informare, corespunzând ca formă cu necesitățile unui mod cu totul nou de creare a avertii, îi provoacă pe cei de la putere, dând naștere unor noi metode, circumscriptii și alianțe politice"1). Era electronică a deschis noi canale ale cunoașterii și informării, din moment ce în condițiile societății înalt tehnificate de azi și mai ales de mâine, justiția și libertatea socială depind și vor depinde tot mai mult, în optica analistului american, "de modul în care societatea tratează trei chestiuni: educația, tehnologia informației (inclusiv mass-media) și libertatea de expresie"2).

Revenind la exemplul Italiei, este de subliniat faptul că, în ultimele luni, aici au avut loc și continuă intense dezbateri despre mass-media și rolul mijloacelor de comunicare în viața social-politică, solicitându-se reforma acestora. S-a vorbit în acest cadru, despre libertatea cuvântului și independența mijloacelor de informare în masă, a fost criticat sistemul de televiziune supus încă prevederilor adoptate cu cinci ani în urmă, în epoca de guvernare a lui Bettino Craxi, lege care statua divizarea rețelei naționale de televiziune în care predomină, pe de o parte, rețeaua de stat RAI cu trei canale, iar pe de altă parte, trei stații particulare, "FININVEST", constituind un fel de monopol. Dezbaterile menționate au relevat, cum scrie presa internațională, că se impune necesitatea elaborării de prevederi antitrust care să facă imposibilă deținerea de către un "subiect" a câtorva stații de televiziune, problemă care s-a pus cu acuitate atunci când în politică a intrat Berlusconi, proprietarul "FININVEST". Aceeași presă aprecia că victoria lui electorală se atribuie în mare măsură propagandei influente făcute de televiziunea proprie. Cei înfrânți în alegeri au relevat regulile inegale de joc, tendințele de manipulare a electoratului și nevoia reglementării juridice a mijloacelor de informare. Cum s-a remarcat, la timpul respectiv, venirea lui Berlusconi la putere a produs în lumea întreagă o mare impresie, transformând Italia într-un fel de "laborator", iar pentru prima oară în istoria democrațiilor, în fruntea unui guvern a ajuns un politician care era, în același timp, și magnat al presei și televiziunii, folosită cu ăscușință nu numai în campania electorală, ci și în organizarea de sondaje, studierea opiniei publice și marketingul politic.

Se confirmă astfel că bătălia pentru un loc în eter are loc în momentul în care în fața mijloacelor de informare se deschide o nouă eră. Nu numai în cazul Italiei, dar și în altele, ar fi în proces de desfășurare o revoluție informatică ale cărei efecte vor fi comparabile, pe alt plan, desigur, cu consecințele revoluției industriale de la sfârșitul secolului trecut. Asemeni lui Toffler, un alt american, Bill Gates, fondator și patron al firmei "Microsoft", susținea în ziarul "Le Monde" că noua tehnologie din informatică, popular denumită "autostrăzi ale informațiilor", va schimba modul de comunicare mai radical decât radioul, oamenii având un acces mai ușor, mai larg la comunicație, la cunoaștere, cu condiția, se înțelege, a depășirii pozițiilor de monopol, a asigurării egalității de drepturi și de loc în mass-media.

Asemenea căutări sunt tot mai frecvente, datorită și faptului că, așa cum constată într-un studiu publicat la începutul lunii mai, organizația americană care se subintitulează apolitică, nonprofit, "Freedom House", libertatea presei în lume

"devine din ce în ce mai puțin o realitate", după cum se arată în Buletinul de Știri al Casei Albe. Studiul, intitulat **Libertatea presei în lume: 1995**, apreciază gradul în care sistemul de comunicare în masă - inclusiv presa, radioul și televiziunea - permite fluxul liber al informațiilor spre și dinspre public într-un număr de 187 de țări. Coordonatorul cercetării, specialist al "Freedom House" în comunicarea internațională, avertizează asupra atentatelor directe și indirecte la libertatea presei. "O dată ce o țară a permis libertatea presei, orice regres în acest domeniu constituie o schimbare de rău augur" - afirmă el, iar cea mai periculoasă schimbare pe care o remarcă este regresul din Europa Occidentală - "de generații piatră de hotar a libertății presei". În acest sens, Leonard Sussman, coordonatorul studiului, se referă la o atitudine îngăduitoare față de "un jurnalism iresponsabil" în Europa Occidentală, unde "ziariștii sunt adesea constrânși cu blândețe de către guverne să transmită informații care se aliniază la poziția guvernamentală".

Este comentată recomandarea Consiliului Europei prin care s-a cerut ziariștilor să elaboreze coduri privind exercitarea unui autocontrol în practica ziaristică, "ceea ce implică faptul că dacă presa nu dă dovadă de autoreglare, atunci ar putea interveni guvernele". O asemenea cerință se regăsește în Articolul 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, elaborată de Consiliul Europei, care prevede că, întrucât libertatea presei implică unele obligații și responsabilități, în interesul siguranței publice, "într-o societate democratică sunt necesare restricții sau penalizări, prevăzute de lege."

Studiul se referă și la faptul că, în

luna februarie 1995, raportorul Comisiei ONU pentru Drepturile Omului a evidențiat necesitatea ca unele țări "să combată abuzul de putere din partea mass-media", abuzurile citate fiind: încălcarea drepturilor altora, inclusiv dreptul la intimitate, influențarea opiniei publice sau monopolizarea presei. Au mai fost enumerate o serie de "limitări admisibile ale dreptului la libertatea de expresie" care ar putea "să fie în mod oficial incluse în lege", restricții care urmează îndeaproape prevederile Articolului 10, precum și poziții anterioare din Convenția ONU asupra Drepturilor Civile și Politice.

Studiul privind libertatea presei include trei categorii privind această libertate: o presă "liberă" înseamnă faptul că ziariștii de la radio și ziariștii din presa scrisă sunt aproape liberi de orice presiune politică sau de orice alt amestec; o presă "parțial liberă" înseamnă că presiunile politice sunt mai intense, dar ziariștilor nu le este teamă de o eventuală vătămare fizică și, o presă "care nu este liberă", ceea ce înseamnă că există un mare grad de control guvernamental asupra mijloacelor de informare, inclusiv amenințări fizice împotriva ziariștilor.

Relația dintre societate și mass-media este tot mai frecvent abordată, din cele mai diverse unghiuri de vedere, de către instituții, organisme și analiști, o asemenea relație constituind un subiect mereu actual.

1) Alvin Toffler, Powershift - Puterea în mișcare. Antet, București, 1995, p. 363.

2) Idem, pag. 367.

Noi și dialogul dificil dintre Washington și Moscova

(Continuare din pag. 1)

În problema Ceceniei, poziția părții ruse a rămas neschimbată, genocidul urmând să continue până la lichidarea așa ziselor bande de rebeli. Și aceasta în pofida încălcării grosolane a celor mai elementare drepturi ale omului. Ceva mai mult: pentru a-și întări dispozitivul militar în regiunea Caucazului, Elțin a obținut sprijinul lui Clinton în vederea modificării unor prevederi din Tratatul de limitare a armamentelor convenționale în Europa (CFE). Liderul de la Kremlin a mai căpătat, pe de altă parte, și promisiunea întăririi participării Rusiei la activitățile grupului principalelor state industrializate (G-7), a cărei reuniune va avea loc, în curând, în Canada, la Halifax. S-a ajuns, de asemenea, la un compromis privind aplicarea Tratatului ABM (rachetele balistice defensive). În ceea ce privește chestiunea poate cea mai importantă de pe ordinea de zi a summit-ului - respectiv extinderea spre Est a NATO - rezultatul a fost mai mult decât ambiguu: președintele rus și-a menținut rezervele categorice față de extinderea Alianței Nord-Atlantice, menită să constituie, chipurile, o amenințare directă la adresa securității Rusiei, dar a fâgăduit, în același timp, că țara sa va adera în curând la Parteneriatul pentru Pace lansat de NATO. Așadar, încă un demers echivoc tipic pentru diplomația Moscovei. Căci din două una: sau Rusia, ca țară democratică ce se pretinde a fi, înțelege să devină un partener important dar normal al celorlalte state din arealul NATO și al OSCE și aderă în consecință la Parteneriat, ca o etapă a intrării sale

ulterioare în Alianța Nord-Atlantice; sau, dimpotrivă, ea rămâne pe poziții de ostilitate față de NATO și nu aderă, ca atare, la Parteneriatul pentru Pace, la care au subscris toți foștii săi aliați. Chestiunea rămâne, deci, deschisă în continuare. Iar dialogul ruso-american se menține pe linia de plutire, cu un avantaj evident pentru Moscova.

Rățiunile care motivează, de o parte și de alta, acest curs al recentului summit nu sunt, desigur, puține. Aș semna aici dorința evidentă a președintelui american de a nu-i pune pumnul în gură lui Elțin, considerat de Washington drept răul cel mai mic posibil într-o țară cu evoluții greu de prevăzut și care, pe de-asupra, mai este și o mare putere nucleară. Un asemenea comportament îi va atrage de bună seamă lui Clinton criticile severe ale majorității republicane din Congres, care nu vede cu ochi buni cădrășia cu o Rusie aparent democratică, dar care, în realitate, și-a păstrat vechile practici și reflexe. În ceea ce-l privește, Boris Elțin, care nu mai dispune de multe atuuri efective pentru a-și impresiona cum se cuvine partenerul american, le-a folosit pe cele pe care le mai are, adică politica refuzului și a tergiversării. Acționând astfel, a menajat și susceptibilitățile naționaliste ale unui electorat ce va fi chemat anul viitor să-l desemneze pe noul președinte al țării.

Cu toate acestea și oricare ar fi fost scorul obținut de una sau alta dintre părți, nu cred că se poate vorbi - cum pretind unii comentatori - despre o "pace rece" cu efecte nefaste de lungă durată. Summit-ul de la Moscova marchează, fără doar și poate, un moment de involuție în dialogul ruso-american, dar care nu

va fi de natură să greveze pentru mult timp viitorul relațiilor dintre cei doi parteneri. Ei vor ști și de-acum încolo să-și armonizeze, când mai bine când mai rău, interesele de mare putere, așa cum au procedat și în trecut.

Pentru o țară ca România, este important ca relația Washington-Moscova să se mențină în limite rezonabile și constructive, căci orice exces (o prea mare prietenie sau o prea mare dușmănie) nu poate decât să dăuneze dezvoltării de relații normale în Europa și în lume. În tot cazul, mi se pare că nu trebuie să ne alarmăm peste măsură cu privire la rezultatele recentului summit, nici să ne temem că vom reîntra în orbita Moscovei sau că americanii ne vor lăsa din brațe... Interesele globale ale Statelor Unite ale Americii față de marea putere nucleară care mai este încă Rusia se situează la alt nivel decât preocupările lor față de țările Europei Centrale și de Est. Așa încât nu trebuie să ne facem iluzii că vom intra în NATO bătând din palme. Pe de altă parte, chiar și în această conjunctură, nu trebuie să ne temem că o Rusie măcinată de probleme

interne grave și de lungă durată va mai putea să-și exercite tutela, ca în trecut, asupra țărilor ieșite din defunctul "lagăr socialist". Și-apoi, dacă în condițiile grele pe care le știm România a putut să țină piept Moscovei, de ce nu ar putea s-o facă și de-acum încolo în cu totul alte condiții? Mi se pare, așadar, că, fără să mai dăm prea multă atenție sfaturilor și recomandărilor de tot felul, România trebuie să-și continue cu calm și perseverență demersul său de politică externă axat pe: integrarea progresivă în structurile europene și euro-atlantice în care nu este încă membră cu drepturi depline; o activitate susținută în organismele regionale în care este membră cu drepturi depline, începând cu OSCE; încheierea de tratate bilaterale corespunzătoare cu toți vecinii săi; dezvoltarea relațiilor cu partenerii extra-europeni. Astfel de opțiuni vor permite diplomației românești să aibă tot mai mult un profil înalt și să slujească cum se cuvine interesul național, adică integritatea, suveranitatea și independența țării, ca și progresul ei material și spiritual.

La Muzeul Satului

"Ziua Vâlcii" a prilejuit manifestări sărbătorești, de un real și larg interes.

PRINCIPIALITATE ȘI DEMNITATE ÎN POLITICA EXTERNĂ (III)

CONSTANTIN VLAD

Semnle nu mai puțin inadecvate pentru atitudinea comunității internaționale în problema ce ne interesează pot proveni și ca rezultat al unei anumite percepții și interpretări cu privire la ideea de protecție internațională a minorităților naționale. După cum se știe, Consiliul Europei are meritul de a fi instituit un regim al protecției internaționale a drepturilor omului și, în acest cadru, a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, și de a fi creat mecanisme adecvate pentru realizarea practică a unui astfel de regim. În mod concret, prin Convenția pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se prevede **obligatia statelor contractante de a proteja în mod efectiv drepturile omului conținute în Convenție și de a accepta un control internațional asupra respectării acestor drepturi.**

Uneori se consideră că protecția internațională ar anula principiul neintervenției în treburile interne ale statelor, că, atunci când este vorba despre drepturile omului, deci și cele ale persoanelor aparținând minorităților naționale, ar fi valabil un alt drept, anume dreptul la ingerință. Privită în absența unor importante precizări, o astfel de susținere este unilaterală și inexactă.

Astfel, prin chiar primul său articol, Convenția-cadru stipulează că "Protecția minorităților naționale și a drepturilor și libertăților persoanelor aparținând acestora face parte integrantă din protecția internațională a drepturilor omului și, ca atare, **constituie domeniu de cooperare internațională**" (subl. n.n.). Deci, cooperare internațională; dar cooperarea între state, inclusiv în problema drepturilor omului, **poate fi realizată numai cu respectarea principiilor dreptului internațional.** Nici o evoluție din ultimele decenii în domeniul codificării comportamentelor statelor în viața internațională nu anulează Declarația Adunării Generale a Națiunilor Unite asupra principiilor dreptului internațional referitoare la relațiile prietenești între state, în conformitate cu Carta Națiunilor Unite (Rezoluția 2625 (XXV) din 24 octombrie 1970); după cum, dezvoltările care au avut loc în același domeniu în procesul CSCE ulterior lui 1975 n-au modificat "Decalogul" de la Helsinki. Or, în ambele aceste documente între principii se află și cel al neamestecului în treburile interne, în condiții când, așa cum declara Actul final al CSCE, "Toate principiile au o importanță primordială și, în consecință, ele vor fi aplicate în mod egal și fără rezerve, fiecare din ele interpretându-se ținând seama de celelalte".

În lumina unor astfel de principii, a căror semnificație a fost și este reiterată în toate documentele pertinente adoptate ulterior, protecția internațională a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, ca drepturi ale omului, este asigurată, cum precizează Convenția-cadru în preambul, prin aceea că aplicarea principiilor înscrise în ea "se face prin legislația națională și politici guvernamentale corespunzătoare". O astfel de precizare materializează și pentru Convenția-cadru ceea ce se numește preeminența normelor dreptului internațional față de cele ale dreptului intern. În cazul țării democratice o asemenea preeminență este valabilă în toate

problemele privind drepturile omului. Acesta este și cazul României, a cărei Constituție prevede la Art. 20 că dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și celelalte tratate la care România este parte. Iar atunci când "... există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale". Merită a fi reproduse în această privință afirmațiile înaltului Comisar pentru minoritățile naționale al CSCE, dl. Max Van Der Stoel: "Studiind Constituția României, am fost uimit să constat că aici există un articol care nu se regăsește în niciuna din constituțiile țărilor democratice. Articolul 20 conține teza primordialeității tratatelor și convențiilor internaționale asupra dreptului intern. Mi-ar plăcea să văd ca acest articol să fie adoptat de către toate țările membre ale CSCE ca un principiu de bază al politicii acestor state".

Cum stau, acum, lucrurile cu dreptul la control internațional asupra modului cum sunt respectate drepturile omului? Cine și cum exercită acest control? Acest drept, ca și responsabilitățile în acest privințe revin **Comisiei europene a drepturilor omului și Curții europene a drepturilor omului, adică structurilor abilitate în acest sens prin Convenția pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale.** În aceste condiții, pretențiile unui stat de a purta răspunderea pentru soarta minorităților naționale de aceeași etnie, istoricește vorbind, cu populația statului în cauză, minorități care trăiesc pe teritoriul altor state, sunt nu numai lipsite de un suport în standardele europene, dar contravin în mod flagrant acestor standarde. Acesta este cazul, în mod concret, de pildă, cu poziția Ungariei de a purta răspunderea pentru condiția de existență a minorităților maghiare din alte state. **Subliniez că nici un document politic, și cu atât mai puțin, nici un document juridic european nu include vreo prevedere care ar putea fi interpretată ca fundamentând un astfel de drept pentru Ungaria sau oricare alt stat, ceea ce ar contraveni principiilor dreptului internațional care stau la baza relațiilor dintre state.** Dimpotrivă, Convenția-cadru, în Art. 21 prevede: "Nici o dispoziție din prezenta Convenție-cadru nu va fi interpretată ca implicând vreun drept de a întreprinde vreo activitate ori vreun act contrar principiilor fundamentale ale dreptului internațional, în special celor ale egalității suverane, integrității teritoriale și independenței politice a statelor" (subl. n.n.). În lumina unor astfel de reglementări, apare limpede lipsa de teme în sensul normelor internaționale a cerinței părții ungare, exprimate, potrivit informațiilor publice, la negocierile privind Tratatul de bază româno-ungar de a se institui un mecanism bilateral de monitorizare a prevederilor acestui tratat referitoare la minoritatea maghiară din România, măsură care ar însemna legisferarea dreptului de control al Ungariei pe teritoriul României.

Adesea, în dezbaterile pe tema

drepturilor minorităților naționale se invocă situația minorității suedeze din Finlanda. Fără îndoială, cazul respectiv oferă o adevărată pildă de conviețuire și conlucrare interetnică. Dar, evocând acest caz nu pot fi trecute cu vederea o serie de împrejurări, cum sunt: Stockholm-ul n-a pretins și nu pretinde să poarte răspunderea pentru minoritatea suedeză din țara vecină, emisarii săi nu merg tot timpul în Finlanda spre a-i "instrui" pe suedezi-cetățeni finlandezi cum să se poarte, iar atunci când aceștia din urmă au ceva probleme de ordin etnic nu se duc la Stockholm spre a le soluționa; ei nu pretind drepturi colective, autonomii de un fel sau altul, nu tind să se separe și să se izoleze de populația majoritară, ci se integrează în societatea în care trăiesc și prosperă, ca cetățeni loiali ai statului finlandez. O astfel de atitudine a permis nașterea unui adevărat model de conviețuire a unei minorități naționale cu majoritatea, într-un cadru democratic, al unui stat de drept și cu respectarea deplină a principiilor dreptului internațional și buneii vecinătăți în relațiile dintre două state scandinave - Finlanda și Suedia.

Iată aspectele la care am dorit să mă refer în legătură cu protecția minorităților naționale. Ele reliefează, cred, de România n-a avut nici un fel de dificultăți să adere la principiile Convenției care sunt și principiile sale în ceea ce privește soluționarea problemelor minorităților naționale ce trăiesc pe teritoriul său. Și, pe de altă parte, ele reliefează de ce România n-a semnat Tratatul româno-ungar în forma în care proiectul acestuia includea prevederi care nu numai că nu se regăsesc în reglementările europene, ci le contrazic pe acestea. Desigur, și eu consider că încheierea respectivului tratat prezintă o importanță aparte pentru dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate și colaborare între România și Ungaria, precum și pentru stabilitatea și securitatea părții de Continent în care istoria a așezat cele două țări. Dar mă număr printre cei care consideră că Tratatul româno-ungar poate răspunde unor așteptări ca cele menționate mai sus doar dacă ține cont cu toată atenția de cele mai înalte standarde europene și mondiale privind protecția minorităților și fără a se abate de la aceste standarde. Aceasta este, cred, o condiție esențială pentru ca Tratatul româno-ungar să se înscrie, cu adevărat, pe linia Pactului de Stabilitate și să nu devină, dimpotrivă, un factor de tensiuni și conflicte potențiale în zonă.

Nu împărtășesc părerea că nesemnarea Tratatului româno-ungar înainte de 20 martie 1995 este un eșec al politicii externe, al diplomației românești. Dimpotrivă, semnarea lui în condițiile date, adică cu acceptarea unor referiri la Recomandarea 1201, inclusiv la articolele 11-12, ar fi însemnat un astfel de eșec. Pentru că, prin aceasta România s-ar fi abătut de la principiul aplicării normelor europene și doar a lor în problemele minorităților naționale; pentru că, prin aceasta România ar fi cedat la presiunile, puternice și diverse, care s-au exercitat asupra ei spre a respecta "data fatidică" de intrare în vigoare a Pactului de Stabilitate, renunțând la demnitatea sa de stat independent și suveran. Or, principialitatea și dem-

nitatea sunt premise ale oricărei politici externe viabile și conforme cu interesele naționale pe care o țară de dimensiuni mijlocii cum este România, în plină tranziție, situată într-o zonă geo-strategică de genul celei în care ne aflăm, o poate duce.

Dacă se poate vorbi - și se poate, despre o nereușită, aceasta se referă la faptul că România n-a obținut semnarea unui tratat conform cu normele europene larg acceptate, adică a unui tratat care, în materie de minorități, să cuprindă tot ce este mai avansat în Convenția-cadru a Consiliului Europei și, implicit în Recomandarea 1201, dar fără recunoașterea ale drepturilor colective și administrației locale pe criterii etnice. Aceeași nereușită constă, de asemenea, în faptul că nesemnarea Tratatului în forma ce s-a vrut impusă României a dăunat enorm imaginii noastre în străinătate.

O astfel de nereușită ar trebui să se constituie într-un semnal de alarmă pentru România, pentru Putere, pentru partidele politice, în fond, pentru întreaga societate românească. Ar trebui, în acest sens, să devină un fapt de conștiință politică națională împrejurarea că nereușita de care vorbeam mai sus doar s-a finalizat la Strasbourg; ea s-a pregătit înainte de reuniunea de primăvară a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, în cancelariile politico-diplomatice, în mediul și jocul politic în care se mișcă permanent parlamentarii europeni, grupurile din care aceștia fac parte, în centrele de imensă putere reprezentate de mass-media, care modelează opinia publică. Și o astfel de nereușită, eventual chiar agravată prin consecințe pentru România, va continua după Strasbourg, în aceleași locuri și medii, dacă România, alături și împreună cu alte state democratice, nu reușește să influențeze în bine evoluțiile în curs. Ar trebui să înțelegem cât mai repede că structurile în care dorim să ne integrăm nu sunt ideale, că ele nu sunt imune la influențe și manipulări, că unele din ele pot adopta uneori cu o uimitoare ușurință decizii care se îndepărtează de la propriile principii, că în Consiliul Europei și în alte foruri europene se conturează cristalizări ale unor grupuri de interese care pot angaja asemenea foruri în jocuri politice ce n-au nimic comun cu țelurile organizațiilor în cauză, dar pot crea numeroase probleme pentru țări ca România; și este de subliniat că, spre deosebire de trecut, când tot felul de naționalisme și irendentisme își căutau suport la unele sau altele dintre marile puteri, astăzi, pozițiile

de esență revizionistă, drapate în revendicări ale drepturilor colective și autonomiei locale încearcă să atragă de partea lor unele organisme internaționale cu o influență considerabilă, cum este Consiliul Europei și nu numai el. Iar perseverența cu care Budapesta, maghiarimea în ansamblu, acționează spre a crea un fel de lanț de autonomii maghiare într-o serie de state vecine Ungariei, precum și înverșunarea cu care se denaturează realitățile românești în ceea ce privește situația minorității maghiare, se denigrează România pe plan internațional, se aduc prejudicii intereselor românești prin împiedicarea includerii țării în forme de cooperare regionale și prin încercările de a se crea tot felul de obstacole în calea integrării României în structurile europene și euro-atlantice - toate acestea arată cu claritate cât de mari sunt interesele aflate în joc; și numai pentru cine nu dorește să vadă aceste interese ele rămân un secret. În acest context, nu poate fi ignorată preferința, devenită tradițională, a Ungariei, de a antrena factorii externi în rezolvarea problemelor pe care le are cu alte state, mai ales cu cele vecine, experiența considerabilă pe care a dobândit-o în obținerea de sprijin internațional pentru propriile poziții.

Or, țara întreagă a putut vedea și auzi explicațiile jenante, puerele date de unii parlamentari care reprezintă România în Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei cu privire la slaba lor performanță la Sesiunea de primăvară a Adunării respective atunci când a fost reconfirmată Recomandarea 1201. Este, după părerea mea, o serioasă neșansă pentru România împrejurarea că în unul sau altul din domeniul politicii externe sunt prezenți și acționează în unele cazuri, deloc puține la număr, oameni slab calificați pentru astfel de activități; iar alții care au o astfel de calificare, nu numai că nu promovează interesele naționale ale țării, ci acționează împotriva acestor interese. Și trebuie spus deschis că, cu cât mai mult timp va cere îndreptarea unor astfel de situații, cu atât mai mari vor fi daunele care se vor aduce României în sfera relațiilor internaționale și nu numai.

Iată de ce, promovarea intereselor noastre naționale presupune atât perseverență, cât și dedicație și profesionalism, un înalt profesionalism de la toți cei care au nu numai datoria, dar se bucură și de încrederea de a participa, într-un fel sau altul, la înfăptuirea politicii externe românești.

Don Quijote

Oprește-te... Oprește-te, Don Quijote,
Descalcă!
Mai mergi și pe ciubote...
Rosinante și-a pierdut, de-atâta cale, potcoavele.
Și copitele,
Bolnavele,
Îl dor
De parcă duce-n spate-un ciopor
De vite cornute
Ori un vârf imens de munte.
Pe tine te urmăresc, amarnic,
Ursitele
Și fugi de ele zadarnic...
Nu vezi cum ți se clatină gloria
Pe spinarea mârțoagei?!
Nu te temi c-o să cazi
În țărână,
Cu lancea în mână?
Hai mai bine să intrăm aici
La Hanul de la Râscruci
Și de la răspântia veacului,
Să cădem în spitalele dracului,
Să ne povestim romane cavaleresti
Și să-mi spui,
Pe șleau,
Cum mai trăiești,
Ca în viață
Sau ca-n povești?
Să ascultăm ce zic oamenii la un pahar,
De bucurie și de amar,
Că multe mi spun cu tâlc și cu har.
Lasă dracului morile de vânt,
Descalcă din misteriosul cuvânt!
N-auzi țărnul lumii plângând
Și visele cum cad sângerând
Sub oștile tale de gând?...
Coboară din nori pe pământ!

Ion Dodu BĂLAN

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

Eternitatea
geniului

S-au împlinit, la 5 mai anul acesta, patruzeci de ani de când ne-a părăsit și a trecut în lumea veșniciei **George Enescu**, figura paternă a muzicii culte românești, eroul ei de bronz a cărui imagine scilicet în inimile tuturor iubitorilor acestei arte, cu acel chip frumos, romantic și cu trăsături blânde. Când scriem și vorbim despre el îl considerăm drept un fenomen în arta sunetelor, întrucât - după cum se cunoaște - există foarte puține cazuri în istoria muzicii universale când o aceeași personalitate să dețină - în același timp și de o manieră impunătoare - trei mari daruri muzicale: **interpret** (violinist, șef de orchestră și pianist), **pedagog** (în jurul lui gravitând aproape totdeauna elevi sortiți să devină iluștri, exemplu fiindu-ne Yehudi Menuhin) și **compozitor** (ce a lăsat în urma sa o moștenire artistică nemuritoare).

S-a născut în comuna Liveni, județul Botoșani - una din cele mai pitorești regiuni ale României - într-un climat spiritual de inestimabilă bogăție folclorică. Pe parcursul copilăriei și tinereții sale distingem două etape decise pentru formarea sa ca muzician: **etapa vieneză** cuprinzând studiile intense până la 14 ani la Academia de Muzică a capitalei austriece, pregătirea sa derulându-se în această epocă, după propriile sale afirmații, sub puternica influență a lui Wagner și Brahms; **etapa franceză**, de la 14-19 ani, timp în care la Conservatorul din Paris îi sunt profesori muzicieni de mare renume, precum: Dubois, Massenet, Fauré și Gédalge.

Aceasta este, de asemenea, epoca în care asupra spiritului său se exercită puternica influență a lui Johann Sebastian Bach, precum și cea datorită de climatul francez foarte fecund, în acele timpuri, prin creațiile lui Debussy, Franck, Fauré și Chausson.

Vom preciza însă că darurile tânărului muzician creșteau și se dezvoltau pe un fond ancestral de artă folclorică românească, de care întreaga sa ființă era plină, și care se va reflecta în absolut întreaga sa creație. Cum afirmam mai înainte, Enescu va străluci și se va impune în cele trei domenii muzicale importante: **interpretare, pedagogie și compoziție**.

Enescu - interpret. "Violonist de geniu" - cum îl considera, în unanimitate, cronică timpului, Enescu făcea parte din acea pleiadă de aur a artei violonistice mondiale alături de iluștrii săi contemporani: Ysaye, Kreisler și Thibaud. Într-adevăr, interpretările sale violonistice erau magnifice. Repertoriul său cuprindea toate capodoperele scrise pentru vioară, dar, dintre acestea, cele aparținând lui Bach - în special "Ciaccona" - erau interpretate de el de o manieră inegalabilă, așa cum ne evocă Yehudi Menuhin sau cum îl aprecia David Oistrach în memorabilele sale pagini privind arta enesciană a viorii.

Iubitor al muzicii de cameră - pe care el a practicat-o cu o rară pasiune, nu numai ca violonist, ci de asemenea și ca pianist desăvârșit - găsea aici climatul cel mai propice și satisfacțiile cele mai profunde când exclama: "Ce frumos vis îl reprezintă execuția sonatelor, trio-

"Menirea sfântă a muzicii este să stingă urile, să potolească patimile și să apropie inimile într-o caldă înfrățire".

(Din cugetările lui George Enescu)

Prof. univ. dr. Victor GIULEANU,
Doctor Honoris Causa al Federației Internaționale
Universitare din Missouri - S.U.A.

urilor sau cvartetelor". Interpretând ciclul de sonate de Bach cu Alfred Cortot, Enescu notează: "Am fost fericit pentru că în fața atâtor frumuseți artistice și cu un partener ca acesta, eu mă simțeam la mine". Se cunosc, de asemenea, alte ansambluri de cameră celebre din care Enescu a făcut parte fie ca violonist, fie ca pianist, precum: **sonate**, cu Fritz Kreisler, Dinu Lipatti, Yehudi Menuhin, David Oistrach, Jacques Thibaud, Pablo Casals; **trio-uri**, cu Casella și Fournier sau cu Kreisler și Thibaud; **cvartete**, cu Cassadesus, Fournier și Schneider sau în România în alcătuirea: Enescu vioara I, Constantin Bobescu vioara a II-a, Alexandru Rădulescu violă și Theodor Lupu violoncel; în **celebrul cvintet** cu Ysaye la vioara I, Thibaud la vioara a II-a, Kreisler la violă, Casals la violoncel, Enescu asigurând partitura pianului. **Ca șef de orchestră** - departe de a se fi manifestat la un nivel inferior celor două domenii de interpretare prezentate mai înainte - Enescu a cunoscut dimpotrivă atât în țara sa natală, cât și în principalele centre europene, zile mari de succese răsunătoare. În America de Nord, de asemenea, între anii 1920 - 1926, țară obișnuită cu interpretări de mare clasă ale unor șefi de orchestră ca: Toscanini, Stokowski, Ormandy etc., Enescu a putut captiva, la pupitrul dirijoral al orchestrelor, entuziasmul și aprecierile deosebite ale publicului american.

Ambasador intinerant al artei muzicale românești, călătorind peste tot în lume cu vioara și bagheta sa, Enescu a fost totodată neobositul animator al vieții muzicale din țara sa. În marile orașe, ca și în cele mai îndepărtate târguri și sate, în timp de pace ca și în timp de război, pe front, în spitale printre bolnavi, în sălile de concert, pretutindeni și totdeauna, țelul său nobil și patriotic era de a difuza marea artă printre compatrioți. El a restituit în mod generos și ca interpret, poporului din mijlocul căruia s-a ridicat, minunatele daruri cu care-l înzestrăse natura și le dezvoltase atât de înalt.

Enescu - pedagog. Marele muzician a fost, totodată, și un excelent pedagog, deși n-a dispus de suficient timp pentru un învățământ permanent la o catedră de Conservator. Cu toate acestea, în jurul său - în timpul liber - se angaja o adevărată școală înaltă de muzică spre care alergau tineri și oameni maturi dornici de a cunoaște maniera enesciană de interpretare a capodoperelor muzicale. "De fiecare dată, când puteam - mărturisește Yehudi Menuhin, iluștrul său elev - petreceam luni întregi lângă Enescu, cu scopul de a interpreta înaintea lui piese vechi sau moderne pe care eu nu le

putusem asimila".

Invitat de prietenul său Mihai Jora, directorul Conservatorului din București, el participa adesea, când se afla în țară, la clasele de măiestrie ale acestui renumit institut superior de artă, dând sfaturi și încurajând tineretul studențesc la o muncă asiduă și plină de pasiune pentru atingerea cotelor înalte de interpretare a pieselor muzicale. Ca idee pedagogică principală pentru George Enescu, efectul ideal într-o interpretare artistică nu era să se obțină perfecțiunea mecanică ci, înainte de orice, de a transmite mesajul uman al compozitorului, sufletul său, vibrația sa autentică. În practică, în scopul de a atinge un asemenea țel, Enescu nu se mulțumea numai cu studiul tehnic sau cel general al partiturii, ci el analiza în detaliu opera, o reconstitua, substituindu-se compozitorului său, pentru a pătrunde și stăpâni sensul emoțional al acesteia.

Din sfaturile pe care Enescu le dădea lui Yehudi Menuhin, rezultă încă și alte principii pedagogice muzicale: "În orice compoziție

trebuie ținut cont de individualitatea și tendințele autorului. Citiți biografia sa, observați cu minuțiozitate trăsăturile sale de caracter, încercați să pătrundeți intențiile sale, în scopul de a înțelege ceea ce compoziția constituie pentru autorul însuși și ce anume ar fi dorit să exprime pentru ceilalți. Pătrundeți cu profunzime ideile și sentimentele sale, în sfârșit, depuneți eforturi spre a le transmite auditorilor, făcând abstracție de personalitatea voastră. Nu folosiți talentul și cunoștințele voastre decât în scopul de a exprima fidel idealurile autorului. Subliniați, fără a exagera, intențiile autorului, păziți intactă latura estetică, corelația dintre mișcări și nuanțe. Aveți grijă să conferiți compoziției vitalitate, plenitudine a expresiei și convingere". Iar mai departe: "Pentru a cunoaște bine un compozitor nu este suficient să studiezi viața sa, ci să cunoști opera lui întreagă, cu scopul de a compara între ele diferitele sale compoziții și de a le reda pe fiecare cu valoarea lor intrinsecă. Trebuie, de asemenea, să fie

studiată epoca în care a trăit și interdependența dintre ideile sale și spiritul epocii".

Aspirând la veritabila expresie a muzicii, Enescu n-a practicat niciodată virtuozitatea prin ea însăși; de altfel, în programul său de concert figurau rar piese numai de performanță tehnică obișnuite repertoriului virtuozilor, întrucât orice demonstrație exhibiționistă de virtuozitate lui îi era complet străină. Subliniind această trăsătură destul de rară chiar la marii violoniști, Iampolski - renumitul profesor de vioară - afirma: "Arta interpretării nu consta la Enescu în agilitatea și forța degetelor, ci într-o execuție vie, creatoare a muzicii".

Cu câtă neliniște lucra și cât de intens și complicat era procesul de sensibilitate și de inteligență pe care Enescu le trăia când pregătea interpretarea! Apoi, cât de exigent era cu el însuși, ce muncă enormă, ce efort de pătrundere a partiturii depunea pentru a ajunge la adevărata expresivitate cerută de operele muzicale de artă! (Va urma)

Casa muzeu "George Enescu" din București

REVISTA

OPINIA
națională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Mariana IONIȚA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat postal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect. 1, București - România.